

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

อุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์พลาสติก เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่สำคัญยิ่งต่อเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมสร้างมูลค่าเพิ่มให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศ อีกทั้งยังเกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการจำนวนมาก ซึ่งส่วนใหญ่เป็นธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม เพื่อผลิตต่อเป็นผลิตภัณฑ์พลาสติกรูปแบบต่างๆ เช่น ยานยนต์และชิ้นส่วน เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เครื่องแต่งกาย รองเท้า วัสดุก่อสร้าง เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้สำนักงาน เครื่องเขียน ของเล่น เครื่องกีฬา บรรจุภัณฑ์ อาหารแปรรูป ฯลฯ ที่ต้องใช้ผลิตภัณฑ์พลาสติกเป็นวัตถุดิบถึงสำเร็จรูป หรือเป็นส่วนประกอบการผลิต ในปี 2550 ผลิตภัณฑ์พลาสติกมีมูลค่าการส่งออกรวมประมาณ 2,387 ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ มีตลาดส่งออกที่สำคัญ ได้แก่ ญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย ผลิตภัณฑ์หลักที่มีมูลค่าส่งออกสูงสุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ แผ่นฟิล์ม พอยล์ และแถบ ถุงและกระสอบพลาสติก เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารพลาสติก

การส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกในปี 2551 เพิ่มขึ้น ทั้งนี้เนื่องจาก ประเทศจีนจัดงานโอลิมปิกและเกิดแผ่นดินไหวขึ้นในเดือนพฤษภาคม ทำให้ประเทศจีนจำเป็นต้องผลิตผลิตภัณฑ์พลาสติกเพื่อตอบสนองความต้องการภายในประเทศเป็นหลัก ทำให้จีนมีการส่งออกไปญี่ปุ่น สหรัฐอเมริกา อินโดนีเซีย และออสเตรเลีย น้อยลง ส่งผลให้ประเทศต่าง ๆ รวมทั้งประเทศไทยสามารถส่งออกได้เพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้การที่ค่าเงินบาทอ่อนตัวลง ก็ส่งผลให้การส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกเพิ่มสูงขึ้น

ตารางที่ 1.1 มูลค่าส่งออกผลิตภัณฑ์พลาสติกของไทย

ประเภทผลิตภัณฑ์	มูลค่าส่งออก (ล้านเหรียญสหรัฐฯ)				
	2548	2549	2550	%การเติบโต2549-2550	
ถุงและกระสอบพลาสติก	518.8	530.4	554.0	2.23	4.44
แผ่นฟิล์ม ฟอยล์และแถบ	536.7	558.7	714.0	4.09	27.79
เครื่องแต่งกายและของใช้ประกอบๆ	22.6	17.9	21.3	-20.79	18.99
กล่องหีบที่ทำด้วยพลาสติก	30.9	30.0	51.9	-2.91	73
เครื่องใช้สำนักงานทำด้วยพลาสติก	22.6	20.2	21.6	-10.61	6.93
หลอดและท่อพลาสติก	41.5	46.0	51.3	10.84	11.52
พลาสติกปูพื้นและผนัง	50.6	59.1	77.7	16.79	31.47
เครื่องใช้บนโต๊ะอาหารพลาสติก	84.0	98.9	113.7	17.73	14.96
ผลิตภัณฑ์พลาสติกอื่นๆ	551.1	624.2	781.5	-13.26	25.2
รวมทั้งสิ้น	1,858.8	1,985.4	2,387.0		

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพาณิชย์

(สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม, 2551)

จะเห็นได้ว่า ในหมวดแผ่นฟิล์ม ฟอยล์ และแถบพลาสติก มีการผลิตและส่งออกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องกัน ในปี 2550 มีมูลค่าสูงสุดและมีอัตราการเติบโตถึงร้อยละ 27.79 พลาสติกยืดห่อหุ้มอาหารหรือฟิล์มยืดห่อหุ้มอาหารก็เป็นสินค้าหนึ่งในสินค้าหมวดนี้ พลาสติกยืดห่อหุ้มอาหารจัดอยู่ในประเภทฟิล์มพลาสติกที่มีคุณสมบัติเฉพาะคือ ยืดหยุ่นได้ ฟิล์มประเภทนี้มีความเหนียวและยืดหยุ่นตัวสูง ฟิล์มยืดนี้จะเกาะติดกันเองได้ เมื่อดึงฟิล์มให้ยืดเล็กน้อย ทำให้สะดวกในการใช้ห่อหุ้มสินค้า เนื่องจากไม่ต้องใช้ ความร้อนทำให้ฟิล์มเกาะติดกัน จึงใช้ประโยชน์ได้เป็นอย่างดีกับสินค้าที่เสียดง่ายเมื่อถูกความร้อน เช่น พริกผักและผลไม้ และอาหารสด ในกระบวนการผลิตฟิล์มยืดจำเป็นต้องใส่สารเติมแต่ง ได้แก่ สารเกาะติด (cling agent) เพื่อช่วยให้ฟิล์มยืดเกาะติดกันได้ดีเมื่อใช้ห่อหุ้มสินค้า สารป้องกัน ออกซิเดชัน เพื่อป้องกันการสลายตัวของพลาสติกในระหว่างการผลิต และ

สารอื่นๆ เพื่อการใช้งานเฉพาะ เช่น สารป้องกันการเกาะติด (antiblock agent) เพื่อป้องกันชั้นฟิล์มหรือม้วนฟิล์มเกาะติดกัน ผลิตภัณฑ์ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร มีคุณสมบัติใช้ปกคลุมอาหาร เพื่อป้องกันไม่ให้ฝุ่นละอองลงไปบนอาหารและเชื้อโรคต่าง ๆ ที่มากับฝุ่นละอองนั้น และเพื่อให้เห็นสีสันทนของอาหารได้ชัดเจนขึ้นและสวยงามยิ่งขึ้น โดยไม่ต้องทำการเปิดภาชนะที่บรรจุอาหารนั้น ซึ่งเป็นสีขาวใส สามารถมองทะลุผ่านฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร แล้วเห็นอาหารได้โดยตรง ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารจะใช้บรรจุ ผัก ผลไม้ เช่น ทูเรียน มะพร้าว มังคุด กระจับปี่ หรือประเภทอาหารทะเลแช่แข็ง เช่น กุ้ง ปลา ปลาหมึก ก่อนส่งออกไปจำหน่ายภายในประเทศและต่างประเทศ ในการใช้ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร เพื่อป้องกันไม่ให้อาหารผลไม้เน่าเสีย ช่วยยืดอายุของ อาหารได้นานยิ่งขึ้น เก็บรักษาความสดของอาหารและยังสามารถนำมาใช้ในการอุ่นอาหารด้วยเตาไมโครเวฟ โดยเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีต้นทุนที่ต่ำที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับบรรจุภัณฑ์ชนิดอื่น ๆ ใช้งานได้อย่างสะดวก ในปัจจุบันเริ่มมีผู้รู้จักผลิตภัณฑ์ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารกันอย่างแพร่หลาย และได้นำมาใช้ในกิจการที่เกี่ยวข้องกับอาหารต่าง ๆ อาทิ เช่น โรงงานอุตสาหกรรม โรงแรม ร้านอาหาร โรงงานบรรจุอาหารแช่แข็งส่งออก ห้างสรรพสินค้า เป็นต้น

ภาพที่ 1.1 การใช้พลาสติกยืดหุ้มห่ออาหาร

ผลิตภัณฑ์ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร คือ ผลิตภัณฑ์ที่ใช้หุ้มห่ออาหารเพื่อให้คุณภาพชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้นและปลอดภัยจากเชื้อโรคต่าง ๆ ซึ่งในยุคเริ่มแรกที่มีผลิตภัณฑ์ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร เป็นยุคที่โรคอหิวาตกโรคกำลังระบาดอยู่ในยุคนั้น ซึ่งในสมัยก่อน ประชาชนส่วนใหญ่จะใช้ถุงพลาสติก และใบตองในการหุ้มห่ออาหาร ฟิล์มยืดเป็นพลาสติกบางที่สามารถยืดและรัดสิ่งที่ต้องการห่อหุ้มและเกาะติดกันเองได้

พลาสติกที่นิยมนำมาทำเป็นฟิล์มยืด ได้แก่ โพลีไวนิลคลอไรด์ (PVC) โพลีเอทิลีน (PE) และโพลีไวนิลิดีนคลอไรด์ (PVDC)

ทั้งนี้ ในปัจจุบันพบว่า มีความนิยมนำฟิล์มยืดมาใช้ห่ออาหารมากขึ้น เพื่อป้องกันการสัมผัสกับสิ่งแวดล้อม เช่น ฝุ่นละออง เชื้อโรค ไอน้ำ อากาศ หรือเพื่อความสะดวกในการขนส่งและการเก็บรักษา ลักษณะของฟิล์มยืดจะมีความยืดหยุ่นเล็กน้อย เกาะติดกันเองได้ มีความใส เหนียวทนเพียงพต่อการใช้งานฟิล์มยืดชนิด PVC มีการซึมผ่านของออกซิเจนต่ำ เป็นตัวกันไขมัน น้ำมัน และน้ำมันหอมระเหยได้ดี แต่ยอมให้อิอน้ำซึมผ่านได้เหมาะกับการห่ออาหารที่มีกลิ่นและรสแรง เช่น ปลา หรือเนย ฟิล์มยืดชนิด PE ใสซึมผ่านได้น้อย ไม่มีปฏิกิริยากับสารเคมี ไม่มีกลิ่นและรสแต่ก๊าซซึมผ่านได้ดี มักใช้ห่อขนมปัง หรืออาหารที่มีกลิ่นไม่รุนแรง ฟิล์มยืดชนิด PVDC จะมีความเหนียวมาก ยืดหยุ่นได้ค่อนข้างน้อย สามารถป้องกันการซึมผ่านของไอน้ำและก๊าซได้เป็นอย่างดี เนื่องจากฟิล์มยืดเป็นพลาสติกที่ได้จากการสังเคราะห์ของสารเคมี ดังนั้น จึงต้องมีความระมัดระวังเลือกใช้ให้เหมาะสมกับงาน กฎหมายที่ควบคุมความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์ดังกล่าว ได้แก่ ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 111 พ.ศ. 2531 เรื่องกำหนดคุณภาพของภาชนะพลาสติกบรรจุอาหาร อนุญาตให้ใช้พลาสติกชนิด PVC, PE และ PVDC นอกจากนี้ยังมีมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม เรื่อง ฟิล์มยืดห่อหุ้มอาหาร มอก. 1136-2536 ซึ่งได้กำหนดมาตรฐานของฟิล์มยืด 2 ชนิด คือ PVC และ PE

การใช้ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารอาจเกิดอันตรายได้ เนื่องจากเป็นฟิล์มสังเคราะห์จากสารเคมี ดังนั้นถ้าประสิทธิภาพการผลิตไม่ดีพออาจจะทำให้มีสารเคมีตกค้างในเนื้อพลาสติกและสามารถละลายออกมาปนเปื้อนกับอาหารได้ จึงต้องระมัดระวังในการใช้งาน เช่น ไม่ควรใช้ห่อหุ้มอาหารเพื่อทำให้สุกในเตาไมโครเวฟ ยกเว้นเป็นการอุ่นหรือละลายน้ำแข็ง เพราะเมื่ออุณหภูมิสูงมากฟิล์มจะเสียดสภาพ อ่อนตัว ทำให้สารเคมีในเนื้อฟิล์มหลุดออกมาได้มาก นอกจากนี้ควรเลือกซื้อฟิล์มที่ผ่านการตรวจสอบจากหน่วยงานที่รับผิดชอบตรวจสอบดูแลมาตรฐานเกี่ยวกับเรื่องนี้และมีเครื่องหมายมาตรฐานกำกับด้วย

ประเภทของฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร

ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารมีทั้งหมด 3 ประเภท

1. Industrial Use เป็นฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารม้วนใหญ่ มีความยาวอยู่ที่ 500 เมตร ที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม และ โรงงานทั่วไป ซึ่งต้องการใช้งานเป็นจำนวนมาก คุณสมบัติพิเศษ เหนียว เกาะติดพิเศษ
2. Catering Use เป็นฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารที่ใช้สำหรับโรงแรม และอุตสาหกรรมอาหาร และจะเป็นรุ่นกล่องกระดาษซึ่งมีใบมีดตัดข้างกล่องสำหรับธุรกิจด้านอาหาร เหมาะสำหรับใช้งานในอุตสาหกรรมทางด้านอาหาร เช่น กลุ่มของสายการบิน, โรงแรม, ร้านอาหาร, ขนม ฯลฯ โดยมีจำหน่ายทั้งกล่องตัดและม้วนสำหรับเติม ตัวเนื้อฟิล์มจะมีคุณสมบัติแบบโรยตัวไม่เกาะติดกันมาก
3. Home Use เป็นฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารม้วนเล็ก มีความยาวอยู่ที่ 30 เมตร 60 เมตร และ 100 เมตรเรียกว่า ขนาดครัวเรือน ซึ่งเหมาะกับการใช้งานในปริมาณปกตินิยมใช้ในกลุ่มแม่บ้านจะมีจัดจำหน่ายตามห้างสรรพสินค้าชั้นนำทั่วไป เหมาะสำหรับใช้ในครัวเรือน โดยที่ตัวกล่องจะมีใบมีดพลาสติก ช่วยในการตัด ซึ่งปลอดภัยในการใช้งาน รวมถึงง่ายในการแยกทิ้ง

คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร

1. บางแต่เหนียว คือ ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารจะต้องมีความบางแต่จะต้องไม่ขาดง่ายซึ่งจะมีความเหนียวอยู่ในตัวเอง
2. มีความใสและเงางาม คือ ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารจะต้องมีความใสในม้วนฟิล์มซึ่งจะบ่งบอกถึงความสะอาด ปลอดภัย และผิวของฟิล์มยืดต้องเงางามน่าสัมผัส
3. การควบคุมการถ่ายเทอากาศและไอน้ำ คือ การบรรจุฟิล์มจะต้องไม่มีไอน้ำเกาะที่ผิวของฟิล์มด้านในสามารถถ่ายเทอากาศให้มีการระเหยไอน้ำออกไปได้ ซึ่งอาหารบางประเภท เช่น หน่อไม้ฝรั่ง จะมีน้ำออกมาจากต้นมากอยู่แล้ว จึงต้องใช้ฟิล์มยืดที่มีการถ่ายเทอากาศได้เพื่อไม่ให้อาหารเน่าเสีย
4. ปลอดภัย คือ จะต้องได้รับการรับรองจากองค์การอาหารและยา และเข้าไม่โครเวฟได้
5. เก็บกลิ่นอาหารได้ดี คือ รักษาความสดของอาหารและเก็บกลิ่นของอาหาร
6. ติดแนบภาชนะ คือ ฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหาร สามารถยืดหยุ่นได้ดี สอดกต่อการใช้งานกับภาชนะทุกประเภท ห่อได้แนบสนิทโดยไม่ต้องติดเทปหรือใช้ยางรัด ไม่ต้องเปลี่ยนภาชนะเวลาจะเก็บอาหารสามารถเปิด-ปิดได้ง่าย
7. ถนอมอาหาร คือ สามารถยืดอายุของอาหารให้ได้นานยิ่งขึ้น

ปัจจุบันในประเทศไทยมีผู้ผลิตฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารจำนวน 3 ราย ที่มีชื่อเสียงได้แก่ บริษัท เอ็มเอ็มพี คอร์ปอเรชั่น, บริษัท ควิกแพคแปซิฟิก จำกัด, บริษัท และบริษัท ซีเอฟพี อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด มีกำลังการผลิตรวมกันทั้งหมดประมาณ 10,000 ตันต่อปี ทั้งหมดเป็นผู้ผลิตฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารที่มีเครื่องจักรที่นำเข้ามาผลิตเองเพื่อจัดจำหน่ายภายในประเทศไทยและส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ ขณะเดียวกันมีการนำฟิล์มยืดหุ้มห่ออาหารเข้ามาจากต่างประเทศของผู้จัดจำหน่ายที่ไม่มีเครื่องจักรผลิตในประเทศไทย ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันด้านราคา เพราะมีราคาที่ถูกลงว่า ส่วนใหญ่เป็นผลิตภัณฑ์ที่นำเข้ามาจากประเทศจีน การแข่งขันด้านราคานี้จะเกิดขึ้นตามจังหวัดที่มีประชากรอยู่มากและมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจสูงเช่น กรุงเทพมหานคร เชียงใหม่ นครราชสีมา อุบลราชธานี

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อพลาสติกยืดและพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อพลาสติกยืด รวมถึงปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อตลอดจนศึกษาถึงความพึงพอใจในการเลือกซื้อพลาสติกยืดของผู้บริโภค ในจังหวัดเชียงใหม่เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางของผู้ที่สนใจศึกษาและดำเนินธุรกิจเกี่ยวกับพลาสติกยืดหุ้มห่ออาหารต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อพลาสติกยืดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการเลือกซื้อพลาสติกยืดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่
2. ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อพลาสติกยืดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่
3. เพื่อศึกษาถึงความพึงพอใจในการเลือกซื้อพลาสติกยืดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

เพื่อทราบถึง พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลตลอดจนปัญหาในการเลือกซื้อพลาสติกยืดของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง ผลิตภัณฑ์และกระบวนการจัดจำหน่ายพลาสติกยืดหุ้มห่ออาหารของบริษัทที่ดำเนินธุรกิจนี้ต่อไป

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

การศึกษานี้เป็นการศึกษาถึงพฤติกรรมและความพึงพอใจและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อพลาสติกยืดเฉพาะประเภท Catering use และ Home use ของผู้บริโภคในเขตอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่ ประกอบด้วยกลุ่ม กลุ่มผู้ขายสินค้าเพื่อการบริโภคและกลุ่มผู้ใช้ในครัวเรือนเก็บข้อมูลในช่วงกุมภาพันธ์ 2555

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

พลาสติกยืด หมายถึง พลาสติกชนิดโพลีไวนิลคลอไรด์ประเภทหนึ่ง ที่มีคุณสมบัติเฉพาะคือ ยืดหยุ่นได้ พลาสติกประเภทนี้มีความเหนียวและยืดหยุ่นตัวสูง เกาะติดกันเองได้ สามารถใช้หุ้มห่ออาหาร เพื่อให้อายุการเก็บได้นานกว่าปกติ

ผู้ขายสินค้าเพื่อการบริโภค หมายถึง กลุ่มผู้ขายสินค้าในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ที่ใช้พลาสติกยืดหุ้มห่ออาหาร